

OSAAVAA TYÖVOIMAA KESKI-POHJANMAALLE

Toimenpideohjelma

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaalla työvoimapula koskettaa laajasti eri toimialoja. Osaavan työvoiman saannin varmistaminen on elinkeinojen kasvun ja yritysten menestymisen kannalta ratkaisevaa. Toimenpideohjelmaan on alueellisena yhteistyönä listattu toimia, joilla osaavan työvoiman saanti varmistetaan. Koronapandemia ei ole poistanut työvoimapulaa, joten mukaan on otettu myös toimia koronapandemian aiheuttamista haasteista selviämiseen.

Sisällys

1	JOHDANTO	2
1.1	Maakunnan liiton tehtävät osaamistarve-ennakoinnissa ja osaavan työvoiman varmistamisessa..	2
1.2	Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunta	2
2	TYÖLLISYYDEN TILANNEKUVA	3
2.1	Työllisyys ja työvoiman saatavuus	3
2.2	Koronavirustilanteesta (COVID-19) aiheutuvat haasteet	3
3	OSAAVAN TYÖVOIMAN TOIMENPIDEOHJELMA KESKI-POHJANMAALLA	4
3.1	Osaamisstrategian painotukset ja kehittämisteemat	4
3.2	Työn ja osaamisen murrokseen vastaaminen ja innovaatiot	5
3.3	Yhteistyön tiivistäminen	7
3.4	Kansainvälisyyden lisääminen	8
3.5	Vetovoiman vahvistaminen	8
4	Koronan aiheuttamat haasteet työvoiman saatavuuden varmistamisessa	9
4.1	Työn ja osaamisen murrokseen vastaaminen ja innovaatiot	9
4.2	Yhteistyön tiivistäminen	10
4.3	Kansainvälisyyden lisääminen	10
5	Yhteenveto	11
	LIITTEET	12

1 JOHDANTO

1.1 Maakunnan liiton tehtävät osaamistarve-ennakoinnissa ja osaavan työvoiman varmistamisessa

Keski-Pohjanmaan liiton kehittämistä ohjaa vahvasti laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014). Osaamisen ja koulutustarpeiden ennakoitirooli perustuu tähän aluekehityslakiin. Lain 17 §:n 1 momentin 2. kohdan mukaan maakunnan liiton tulee kehittää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet. Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja vastaa alueellisen pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoinnin yhteensovittamisesta ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelusta osana koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnittelua.

Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman kehittämisteemat pitävät sisällään useita osaamiseen, työvoimaan, työllisyyteen, maakunnan vetovoimaisuuteen ja elinvoimaisuuteen sekä elinkeinojen kehittämiseen ja kilpailukykyyn liittyviä tavoitteita.

Keski-Pohjanmaan liiton Osaamisstrategia 2025 on laadittu yhteistyössä alueen osaamisen ja työllisyyden sekä osaavan työvoiman saatavuuden kehittämiseen liittyvien tahojen kanssa. Osaamisstrategian lähtökohtana on turvata keskipohjalaiselle elinkeinoelämälle ja muille organisaatioille osaavaa työvoimaa nyt ja tulevaisuudessa sekä vahvistaa ja konkretisoida Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa asetettuja osaamisen kehittämiseen liittyviä tavoitteita ja teemoja. Keski-Pohjanmaan osaamisstrategia on osa Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaa ja maakuntaohjelmaa.

1.2 Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunta

Osaamisstrategian valmistelu ja yhteistyö aloitettiin keskustelulla Keski-Pohjanmaan liiton ja alueen organisaatioiden kanssa alkuvuonna 2019. Silloin tehtiin alueen organisaatioille SWOT-kysely ja työpajakokoontuminen strategisten tavoitteiden kirjaamiseksi. Saman vuoden syksyllä pidettiin työpaja tärkeimpien toimenpiteiden löytämiseksi. Joulukuussa 2019 maakuntahallitus päätti, että Keski-Pohjanmaan liitto perustaa Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle neuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tarkoituksena on huolehtia osaamisstrategian toimenpiteiden toteutuksesta, keskustella aiheesta laajasti ja tehdä paikallisia päätöksiä toimeenpanon edistämiseksi.

Alkuvuonna 2020 tehtiin valmisteluja neuvottelukunnan perustamiseksi ja alueen organisaatioita pyydettiin nimeämään edustajansa ja varaedustajansa neuvottelukuntaan. Maaliskuussa 2020 pidettiin Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunnan kokous ja toimintaa esiteltiin maakunnan liiton Osaaminen ja Kilpailukyky -teemaryhmissä. Toukokuussa järjestettiin Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunnan työpaja konkreettisten toimenpiteiden päättämiseksi sekä koronaviruksen aiheuttamiin haasteisiin vastaamiseksi.

Neuvottelukunnassa on mukana monipuolisesti sellaisia alueen organisaatioita, joilla on mahdollisuutta vaikuttaa työvoiman määrään tai ovat alueella työllistäviä tahoja. Mukana on ammattiliittoja, koulutuksenjärjestäjiä, kuntia, yrittäjien edustajia, kauppakamari, ELY-keskuksia, suurteollisuus, kehittämissyhtiö, Soite sekä alakohtaisia järjestöjä mm. maa- ja metsätalouden alalta.

2 TYÖLLISYYDEN TILANNEKUVA

2.1 Työllisyys ja työvoiman saatavuus

Osaamisen, työvoiman ja työllisyyden teemojen ympärille koolle kutsutut sidosryhmät ovat todenneet, että osaavan työvoiman puutteesta on tulossa merkittävä Keski-Pohjanmaan maakunnan kasvua hidastava tekijä, johon on yhteisesti vaikutettava. Yhteistyössä laaditun osaamisstrategian lähtökohtana on turvata keskipohjalaiselle elinkeinoelämälle ja muille organisaatioille osaavaa työvoimaa nyt ja tulevaisuudessa sekä vahvistaa ja konkretisoida Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa asetettuja osaamisen kehittämiseen liittyviä tavoitteita ja teemoja.

Keski-Pohjanmaalla työvoimapula koskettaa laajasti eri toimialoja ja eri koulutustaustaisia ammattilaisia. Osaavan työvoiman saatavuus on ilmiönä monitahoinen ja siihen vaikuttavat laajasti niin osaamisen jatkuvaan kehittämiseen, työn murrokseen, alueiden elinvoimaisuuteen kuin yhteiskunnan rakenteelliseen muutokseen liittyvät kehitystrendit. Koronapandemia ei poistanut työvoimapulaa.

Vetovoimaisuus ja houkuttelevuus ovat keskeisiä alueen kilpailuetua vahvistavia tekijöitä. Keski-Pohjanmaan veto- ja pitovoiman tukipilarina toimivat vahva infrastruktuuri, kehittynyt toimintaympäristö ja joustava koulutusjärjestelmä. TKI toiminta kehittyy kampusalueen tutkimus- ja innovaatiokeskittymän ja yritysten yhteistyönä. Veto- ja pitovoimaa vahvistavat arjen sujuvuus ja laadukas vapaa aika.

Maakunnan työpaikkarakenteessa korostuu muuta maata vahvemmin alkutuotanto ja teollinen toiminta. Terveys ja sosiaalipalvelut ovat nousseet viimeisen vuosikymmenen aikana maakunnan suurimmaksi toimialaksi; lähes joka viides alueen työpaikoista on terveys ja sosiaalipalveluiden toimialalla. Myös tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus, rakentaminen ja koulutus työllistävät maakunnassa. Yksityisen sektorin työpaikat ja yrittäjät muodostavat 66% kaikista maakunnan työpaikoista, mutta viime vuosina yksityisen sektorin työpaikkojen määrä on vähentynyt.

2.2 Koronavirustilanteesta (COVID-19) aiheutuvat haasteet

Pohjanmaan TE-toimiston mukaan toukokuun 2020 tilanteessa työnhakijamäärät ovat tuplaantuneet lyhyessä ajassa. Lomautusten määrä on suuri ja irtisanomisissa on lievähköä kasvua. Osa TE-hallinnon aktivointitoimenpiteistä (esim. koulutukset ja valmennukset) on

jouduttu toistaiseksi keskeyttämään, ellei niitä ole pystytty toteuttamaan etäyhteyksillä. Kesäkuun loppuun saakka yrittäjiä on Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella ilmoittautunut työnhakijoiksi yli 1400.

Vientiteollisuuden arvellaan reagoivan rajummin työmarkkinoilla vasta viiveellä. Ravintola- ja matkailualat ovat olleet pysähdyksissä keväällä 2020. Pitkähköt ja isot rakennushankkeet pitävät rakennusala edelleen melko vilkkaana. Kesätyöpaikoista arviolta kolmannes oli jäämässä toteumatta kesällä 2020.

Alueella halutaan säilyttää hyvä työllisyystilanne. Yritystalouden vankka pohja ennen koronakriisiä luo uskoa nopealle toipumiselle. Jatkuva osaamisen kehittäminen koulutusorganisaatioiden ja työnantajien kanssa yhdessä on vielä merkityksellisempää. Digitalisaation tuomat edut ja kokemukset etätyöskentelyssä tullaan huomioimaan tulevaisuuden työelämän kehittämisessä.

3 OSAAVAN TYÖVOIMAN TOIMENPIDEOHJELMA KESKI-POHJANMAALLA

3.1 Osaamisstrategian painotukset ja kehittämisteemat

Osaamisstrategiatyössä on kirjattu jäsenorganisaatioiden esityksiä siitä, mitä toimenpiteitä alueella olisi tehtävä, jotta työvoiman saatavuus varmistettaisiin.

Työpajassa 4.5.2020 ja sitä ennen tehdyllä kyselyllä neuvottelukunnan jäsenorganisaatiot ovat tuoneet esille konkreettisia toimia, joilla työvoiman saatavuuteen alueella vaikutetaan. Organisaatiot ovat listanneet ja aikatauluttaneet toimet osaavan työvoiman saannin varmistamiseksi ja koronan aiheuttamista haasteista selviämiseksi. Jatkossa neuvottelukunnan kokouksissa seurataan kaksi kertaa vuodessa toimenpiteiden toteutumista ja työvoiman saatavuuden kehittymistä Keski-Pohjanmaan alueella.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on neuvottelukunnan työpajassa kerätyt tärkeimmät toimenpiteet kehittämisalueittain. Työvoiman saatavuuden varmistamiseksi jatkossa alueen organisaatiot ovat ilmoittaneet suorittavansa tai ehdottaneet tarpeellisiksi tehtäväksi seuraavia toimia, jotka liittyvät osaamiseen ja työn murrokseen, yhteistyön tiivistämiseen, kansainvälisyyden lisäämiseen ja vetovoiman vahvistamiseen.

<p>TYÖN JA OSAAMISEN MURROKSEEN VASTAAMINEN JA INNOVAATIOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi ja ennakointi-prosessin koordinointi; toteuttajina maakuntaliitto, koulutusorganisaatiot, työelämä <ul style="list-style-type: none"> - Työelämän ja koulutuksen kohtaannon ja tarpeiden selvittäminen - Yhteisten kehittämislustojen ja innovaatioiden luominen työvoima- ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi ja kohtaannon parantamiseksi • Oppimisympäristöjen kehittäminen työn ja osaamisen murrokseen vastaamiseksi ja jatkuvan oppimisen edistämiseksi <ul style="list-style-type: none"> - Työelämän tarpeisiin vastaavien täydennys-, muunto- ja täsmäkoulutusten suunnittelu ja toteuttaminen - Opiskelu- ja työelämätaitojen sekä perustaitojen kehittäminen perusopetuksesta lähtien • Yritysten osaamisen ja innovaatioprosessien tukeminen tuottavuuden lisäämiseksi • Etätöiden ja paikkariippumattoman työn edistäminen 	<p>YHTEISTYÖN TIIVISTÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisten tavoitteiden määrittely sekä yhteistyön ja luottamuksen lisääminen osaamistarpeiden tunnistamisessa ja osaamisen kehittämisessä <ul style="list-style-type: none"> - Kumppanuussopimusten laatiminen - Työvaihdot organisaatioiden välillä - Opettajien työelämäjaksojen lisääminen • Alueellisten työelämäfoorumien järjestäminen; toteuttajina kouluttajat, työnantajat, yrittäjäjärjestö, kauppakamari, kehitysyritykset • Elinkeinoelämälähtöisen osaamistarvefoorumin käynnistäminen; koordinaattorina yritykset • Keski-Pohjanmaan maakuntaliitto kokoaa yhteistyöryhmän ja koordinoi sen toimintaa <ul style="list-style-type: none"> - Laaditaan toimintasuunnitelma strategian toteuttamiselle - Yhteinen edunvalvonta kansallisesti esim. rahoitusmahdollisuuksien lisäämiseksi
<p>KANSAINVÄLISTYMISEN LISÄÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eri alojen ja organisaatioiden välisen yhteistyön parantaminen kv-työvoiman rekrytoinnissa; yhteishankkeet • Yritysten kv-työvoiman rekrytointiosaamisen lisääminen • Positiivisen viestinnän lisääminen kv-työvoimasta • Kv-osaajien ja –opiskelijoiden kotouttamisen edistäminen • Edunvalvonta ja vaikuttaminen kv-työvoiman palkkaamiseen liittyvän byrokratian vähentämiseksi • Kansallisten (ministeriö, ELY) verkostojen ja hankkeiden tehokas hyödyntäminen alueella • Parannetaan työpaikkojen valmiuksia käyttää englanninkieltä toiminnassaan ja vastaanottaa kv-työvoimaa 	<p>VETOVOIMAN VAHVISTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vetovoimatekijöiden analyysin & maakunnan identiteettitutkimuksen toteuttaminen • Alueellisen brändin toteuttaminen positiivisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta <ul style="list-style-type: none"> - Viestinnän lisääminen työmahdollisuuksista ja vetovoimatekijöistä opiskelijoille ja osaajille; toteuttajina kunnat ja yritykset • Yhteinen kohdennettu markkinointi- ja rekrytointikampanja valituille kohderyhmille; toteuttajana yritykset, kaupungit/kunnat, julkiset organisaatiot <ul style="list-style-type: none"> - Yhteiset työnhakukanavat/-työkalut - Rekrytointitapahtumat - Paluumuuttajien houkuttelu ja puoliso-työpaikkojen tarjonta

Taulukko: Osaamisstrategian tärkeimmät toimenpiteet

3.2 Työn ja osaamisen murrokseen vastaaminen ja innovaatiot

Ennakoinnin osalta Kpedun koordinoimana Centria, TE-toimisto, Yliopistokeskus, kesäyliopisto, Kaustisen evankelinen opisto ja KOSEK suorittavat syksyllä 2020 osaamistarpeiden ennakointiin

liittyen kyselyn sekä avaavat yhteisen alustan yritysten osaamistarpeiden selvittämiseen ja kohderyhmän löytämiseen. Tähän liittyvän prosessin avaaminen on ennakoinnin osalta tärkeää. Tulossa on yhteistyössä toteutettu webinaari yritysten kysymyksille osaamistarpeista.

Niin ikään on toivottu yhteistyötä osaamistarpeiden tunnistamisessa, maakunnassa tehtävien osaamisen- ja koulutustarpeen ennakoinnin toimenpiteiden koonnissa ja yhteensovittamisessa. Ennakoinnin kehittämisessä tulisi oppia aiemmista rakenteista ja ryhmistä, esimerkkinä sote-alan ennakointiryhmä.

Pohjanmaan ELY toteuttaa syksyllä 2020 työpajoja, joissa tehdään yhteistyötä osaamistarpeiden tunnistamisessa, mm. lyhyen aikavälin ja kansainvälisen osaamistarpeen osaamiskartoitus yrityksille.

Syksyllä 2020 Kesäyliopiston kyselyn vastauksissa toivottiin etäjohtamisen osaamisen lisäämistä sekä työyhteisötaitojen kehittämistä sekä työhyvinvoinnin lisäämistä hyvällä johtamisella. Myös Kaustisen seutukunta kysyi yrittäjiltä ja luottamushenkilöiltä, mikä osaaminen on seudun menestymisen kannalta tärkeää. Vastauksissa painottuivat etätyö, kaivannaisala, maa- ja metsätalouden uudistuminen sekä energian tuotanto ja jakelu ja tähän liittyvä murros. Tarkentava jatkokysely tehdään tammikuussa 2021.

Alueen kuntien erilaisia tarpeita vastaavan koulutuksen järjestäminen maakunnallisesti ja alueittain on yksi maakunnan liiton edunvalvontasuunnitelman tavoitteista. On tärkeää vaikuttaa tarpeenmukaisten koulutusten aloittamiseen kunnissa esim. lähihoitaja, metalli-, sekä sähköala. Maakunnasta puuttuu kokonaan matkailualan perustutkintokoulutus, jota on toivottu matkailun noustessa tärkeämmäksi toimialaksi. Myös jatko-, täydennys- ja muuntokoulutuksen tarpeenmukaiseen järjestämiseen kunnista on esitetty toiveita, esimerkiksi insinööreille tarkoitettu kaivosinsinööri-koulutus. Myös koko maakunnan aluetta koskevaa sähköasentajakoulutusta on toivottu, monimuoto- tai aikuiskoulutus soveltuisi monen kunnan tuulivoimapuistojen osaajatarpeisiin. Syksyllä 2020 Keski-Pohjanmaan liitto on tavannut OKM:n johtoa ja valtiosihteri Puumalan. Tapaamisessa keskusteltiin mm. koulutustarveasioista edunvalvonnan näkökulmasta.

Jatkuvan oppimisen mahdollistajana Centria on lisännyt toukokuussa 2020 avointa amk-tarjontaa sekä moduuliopiskelun mahdollisuutta. Alueen oppilaitoksissa on käynnissä jatkuva opiskelijahaku. Yliopistokeskus Chydeniuksessa koulutusta on suunnattu työelämässä kokemusta hankkineille opiskelijoille, osaamisen täydentämiseksi tai uudelle uralle hakeutuvalla. Tulevia uusia koulutuksia ovat varhaiskasvatuksen opettajakoulutus sekä erityisopettajan opinnot luokanopettajille. Yritysten ja koulutuksenjärjestäjien yhteistyön tiivistämiseksi on myös käynnissä hankkeita, jotta osaaminen siirtyy yrityksiin.

Koulutuksen yhteistyön osalta oppilaitokset tekevät toisen asteen yhteistyötä, jossa väyläopintoja eli siirtymistä opintoasteelta toiselle on mahdollistettu. Centria on tiivistänyt yhteistyötä muiden korkeakoulujen kanssa, jotta erikoistutaan niin, etteivät kaikki korkeakoulut tarjoa samoja koulutuksia.

Yritysten osaamisen ja innovaatioprosessien tukemiseksi ja tuottavuuden lisäämiseksi KIP Academy luo KIP:n alueen yritysten ja koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden välille

kumppanuusverkoston. Toiminnan myötä rakentuu osaamisen yhtenäinen KIP-standardi alueen yhteisen strategian mukaisesti. Tarjonta sisältää yhden luukun periaatteella mm. koulutus- ja rekrytointipalveluita, opinnäytetyöpankin, työharjoittelupaikkapankin, validointia (osaamisen todentamista), teollisuuden pätevyyskoulutuksia ja alueperehdytyksiä. Toiminnan suunnittelu on käynnissä tilojen ja toiminnan organisoinnin osalta. Yksi verkkokurssi on jo valmiina.

Syksyllä 2020 käynnistyy KIPin alueella ainutlaatuinen uusi toiminta Suomessa. Perustettu kokkolalainen yritys FCV Finnish Competence Validation Oy tekee mallin yksilön osaamisen todentamisesta eli validoinnista, joka on lähtökohtana yksilökohtaiselle koulutussuunnittelulle. Osaamisen todentamisella mm. monipuolistetaan koulutustarjontaa, lisätään koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän tarpeisiin, vahvistetaan kannusteita osallistua tarkoituksenmukaiseen koulutukseen sekä kehitetään räätälöityjä koulutuksia.

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä Kpedu valmistelee vuoden 2020 loppuun mennessä työelämäpalveluiden kokonaisuudistusta, jossa tuloksena on verkkoalusta opintojen aikaista työllistymistä varten.

Koulutusorganisaatiot ovat mahdollistaneet yritysten henkilöstölle ja yksittäisille opiskelijoille tutkintojen osat, eli on mahdollista suorittaa vain osa tutkinnosta. Lisäksi on käynnistetty rekry- ja muuntokoulutuksia sekä hankkeita, joissa fokus on osaamisen ja innovaatioprosessin kehittämisessä. On myös toivottu digitaalisuushankkeissa kehitettyjen sovellusten, IPR-oikeuksien ja osaamisen saattamista yrityksiin.

Summer Workshop on Centrian tiimioppimis- ja projektioppimismalli, jossa on mahdollisuus tutustua työelämään ja luoda verkostoja. Toimeksiannot tulevat työelämältä ja TKI-puolelta. Kampanjassa on mahdollisuus kesätöihin ja työharjoitteluun, toukokuussa 2020 pilottivaiheessa oli mukana 50 opiskelijaa ja malli on käytössä jatkossakin.

Etätöiden kehittäminen ja työntekijöiden liikkuminen muualta työskentelemään Keski-Pohjanmaan organisaatioihin etänä on mainittu yhtenä työvoiman löytämisen keinona. Puolisotyöpaikkojen lisääminen etätöiden avulla voisi myös olla ratkaisu osaajapulaan.

3.3 Yhteistyön tiivistäminen

Osaavan työvoiman saatavuudessa olennaista on tunnistaa elinkeinoelämän, julkisen hallinnon ja laajasti työvoiman pidemmän aikavälin tarpeet riittävän työvoimapotentialin saatavuuden turvaamiseksi. Tämän vuoksi Keski-Pohjanmaalle perustettiin helmikuussa 2020 maakunnan liiton johdolla toimiva Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on tunnistaa laajasti maakunnan eri toimijoiden osaavan työvoiman tarpeet, jotka syntyvät seuraavien 3 – 5 vuoden aikana. Neuvottelukunnassa on mukana edustajia laajasti maakunnan eri organisaatioista, jotka joko tarvitsevat työvoimaa, taikka voivat osaltaan osaavan työvoiman muodostumiseen.

Maakunnassa toimii myös muita yhteistyöryhmiä, jotka käsittelevät alueen työvoiman saatavuuteen liittyviä haasteita. Tällaisiksi haasteiksi koetaan esimerkiksi puolisotyöpaikkojen

saatavuus, erityisesti Sote-alalla korkeakoulutettujen osalta. Kpedun ja Centrian Minespro-hankkeessa tähtäin on yritysten ja koulutusorganisaatioiden yhteistyön tiivistäminen kemianalan koulutuksen kehittämisessä, jotta koulutus palvelisi jatkossa kaivos- ja akkuklusterin sekä sen liitännäisalojen kasvavaa työvoiman tarvetta.

3.4 Kansainvälisyyden lisääminen

Pohjanmaan ELY-keskus ja Keski-Pohjanmaan liitto tekevät edunvalvontatyötä ulkomaisen työvoiman lupaprosessien helpottamiseksi ja osallistuvat kansalliseen valmisteluun. Työ on jatkuva ja päätökset menevät todennäköisesti hallituskauden loppuun.

Työpaikkojen valmiudet palkata ulkomaista työvoimaa haluttaisiin korkeammalle tasolle. Työelämätoimijoiden laajempi mukaan saaminen ulkomaisen työvoiman käyttöön esim. maatalousalalla koettiin tärkeäksi. Rekrytointien sujuvoittamiseksi Pohjanmaan ELY-keskus toimii pysyvästi yritysten kansainvälisen työvoiman rekrytointiosaamisen lisäämisen parissa; yrityksiä autetaan esimerkiksi lupa-asioissa.

Talent Coastline -ekosysteemin toteuttaminen ja siihen kuuluvat hankkeet sisältävät monenlaista kehittämistä ja lisäävät yhteistyötä kansainvälisen työvoiman rekrytoinnissa. Kahden seuraavan vuoden aikana toteutetaan ulkomaiseen työvoimaan liittyviä ESR-hankkeita. Tärkeänä pidetään puoliso-työpaikkojen lisäämistä myös kansainvälisen osaavan työvoiman osalta.

Ulkomaisen työvoiman kielitaidon osalta Soite on lisännyt suomen ja ruotsin kielen opintoja ja kielen osaamisen vahvistamista. Käytössä on suomenkieliset työharjoittelut ja kielen käyttäminen opinnoissa ja harjoittelussa on huomioitu, Soitella on käytössään kielenopettaja harjoittelujaksoja varten. Myös kielitaidon vahvistaminen vapaa-ajalla mainittiin hyvänä keinona.

Yliopistokeskuksen tutkimustyössä pyritään kansainvälisyyteen. Merkittävää on myös ulkomaisten jatko-opiskelijoiden panos alueen osaamisen nostamisessa.

3.5 Vetovoiman vahvistaminen

Kunnat ja koulutuksenjärjestäjät ovat huomioineet opiskelun vetovoimatekijänä. Nuoria halutaan maakuntaan opiskelemaan lisäämällä oppilaitosten vetovoimaa. Vetelissä tämä toteutetaan lukion käynnistämällä sekä yhteistyöllä Centrian AMK:n kanssa, missä kauppateiden opiskelu mahdollistetaan lukiossa ja näin luodaan opintoväylä ammattikorkeakouluun.

Koulutustoimijoiden yhteistyöllä lukioissa, ammattikorkeakoulussa ja yliopistokeskuksella on yhteisiä kursseja esim. sote-alalla. Kokeilu on ollut toiminnassa 90-luvulla ja siitä on saatu onnistuneita tuloksia. Erikoislukiot on huomioitu valtakunnallisestikin, sillä opiskelijoita tulee myös maakunnan ulkopuolelta.

Centria AMK:ssa tulee pohtia, kuinka alueen vetovoiman lisääminen opiskelupaikkakuntana toteutetaan ja miten alueen koulutus saadaan vetovoimaiseksi ja miten alueen ulkopuolelta saadaan opiskelijoita. Opiskelijarekrytointiin olisi luotava konkreettinen malli.

Edellisten toimien lisäksi työvoiman saamisen nopeuttajana ehdotettiin opiskelijoille mahdollisuutta testata eri aloja ja näin löytää oma alansa, jolloin vähennetään valmistumista hidastavaa alanvaihtoa kesken koulutuksen.

Myös liikenneyhteyksien kehittäminen koetaan vetovoimatekijänä, esimerkiksi harjoittelupaikkojen kaikkialla maakunnassa pitäisi olla helposti saavutettavissa opiskelijoille. Keinona ehdotettiin Kyytiin -hankkeen hyödyntämistä ja toimintamallin kehittämistä. Paluumuuttajia tulisi houkutella työmahdollisuuksien esittelyillä.

4 Koronan aiheuttamat haasteet työvoiman saatavuuden varmistamisessa

Keväällä 2020 koronavirus aiheutti nopeasti muutoksia osaavan työvoiman saatavuuteen. Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunnan jäsenorganisaatiot ovat tuoneet esille myös koronan aiheuttamiin haasteisiin vastaavia toimia. Koronapandemia ei ole poistanut osaavan työvoiman saatavuudessa olevia haasteita.

4.1 Työn ja osaamisen murrokseen vastaaminen ja innovaatiot

Koronavirus vaikuttaa työn muotoihin ja osaamistarpeisiin. Koronaviruksen vaikutusten selvittämiseksi Keski-Pohjanmaan liitto yhteistyökumppaneineen tekee selvitystyötä ja tiedon kokoamista, jonka pohjalta valitaan toimenpiteet oikeanlaisen työvoiman saatavuuden varmistamiseksi koronatilanteessa. Työ on käynnissä ja jatkuu vuoden 2020 ajan.

Suomen metsäkeskus ottaa yhteyttä kaikkiin metsäkoneyrittäjiin ja selvittävät, mikä on tarve työvoiman osalta Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueella. Korona on nostanut osaavan työvoiman tarpeen esiin mm. koneyrityksissä lomittajien osalta. Ongelmana on sijaisten löytyminen esim. sairastumistilanteissa. Työ jatkuu vuoden 2020 ajan ja tuloksena syntyy yhteenveto tilanteesta.

Lomautettujen työllistämiseksi TE-toimisto yhdessä alueen toimijoiden kanssa markkinoi kilpailutettavia koulutuksia koko koronakriisin ajan. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä antaa lomautetuille koulutusta digi- ja osaamistason nostamiseksi, tämä palvelualan Digiboost -koulutus toteutetaan touko-kesäkuussa 2020. Keväällä 2020 Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ja ELYn Talent Coastline -ekosysteemin yhteistyönä etsittiin maaseudun kausityöpaikkoihin tekijöitä luonnonvara-alan opiskelijoista.

Kpedu on järjestänyt huhtikuussa 2020 yrityksille webinaarikoulutuksen YT-tilanteen hoitamisesta. Koulutus toistetaan tarvittaessa myöhemmin. Alueen koulutuksenjärjestäjät ovat yhteistyössä selvittäneet myös kampusalueen yritysten henkilöstökoulutuksen tarpeita. Uuden osaamisen lisäämiseksi toivotaan koulutuksia esim. verkkokaupan käyttöön ja luomiseen.

Centria on avannut avoimet amk-verkkokoulutukset maksutta koronakriisin aikaiseen käyttöön ja yliopistokeskuksella on maksuton seminaarisarja koronasta selviytymiseen.

Lisäksi on toivottu yhteenvetoa siitä, mitä toimenpiteitä koronakriisin aikana on jo tehty ja miten hyviä käytäntöjä voisi hyödyntää jatkossa, tästä sote-ala ja elinkeinoelämä esimerkkeinä. Yhteenveto olisi tarpeen työpaikkojen toimintojen uudelleensuuntaamisen vuoksi korona-aikaan.

4.2 Yhteistyön tiivistäminen

Koronatilanteessa Centria ja Kosek ovat päättäneet antaa maksutonta neuvontaa yrityksille koronatukien hakemiseen ja hakemuslomakkeiden täyttämiseen. Neuvonta on käynnissä toistaiseksi. Business Finland toteuttaa ELYn yritysneuvontapaketteja alennettuun hintaan.

4.3 Kansainvälisyyden lisääminen

Maiden rajojen sulkeminen koronaviruksen vuoksi on aiheuttanut työvoiman liikkumiselle esteitä. Pohjanmaan ELY-keskus ja Centria ovat käynnistivät ulkomaisten opiskelijoiden rekrytoimisen mm. maatalouden kausityöpaikkoihin. MTK:lla on jatkuvasti käytössään töitäsuomesta.fi -sivusto, jossa voi etsiä ja tarjota työpaikkoja ulkomaiselle työvoimalle.

5 Yhteenveto

Konkreettiset toimet osaavan työvoiman varmistamiseksi ja koronapandemian vaikutusten minimoimiseksi on listattu liitteenä oleviin taulukoihin. Mukana on oma toimenpidetaulukko osaavan työvoiman varmistamistoimille (Liite 1) sekä koronan haasteisiin vastaamiselle (Liite 2).

Toimeenpano-ohjelmaa toteuttavat organisaatiot yksin tai yhteistyönä, jolloin toimenpidetaulukon toteuttajasarakkeessa vastuutaho on alleviivattu. Toimenpiteille on vastuorganisaatioiden lisäksi suunniteltu toteutusaika.

Keski-Pohjanmaan liitto seuraa alueen tilannetta ja kirjaa päivittyvän toimenpideohjelman taulukko-osaan uusia konkreettisia toimia, jotka edistävät työvoiman määrää alueella sekä vastaavat koronan aiheuttamiin haasteisiin.

Kaksi kertaa vuodessa kokoontuva Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle -neuvottelukunta seuraa toimenpideohjelman ja sen konkreettisten toimenpiteiden toteutumista. Neuvottelukunnassa on jäseniä kattavasti niistä alueen organisaatioista, joilla on mahdollisuus vaikuttaa osaavan työvoiman määrään tai ovat alueella työllistäviä tahoja.

Kaikki materiaali löytyy neuvottelukunnan Teams-työtilasta. Toimenpiteistä ja tuloksista raportoidaan vuosittain maakuntahallitukselle.

LIITTEET

LIITE 1

OSAAVAA TYÖVOIMAA KESKI-POHJANMAALLE -TOIMENPIDEOHJELMA

6.11.2020

Osaamisstrategian toimenpiteiden toteutus, kuinka saadaan riittävästi osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle

TAULUKKO 1: OSAAMISSTRATEGIAN NELIKENTÄN TOIMENPITEET	SUORITUSTAPA	TOTEUTTAJAORGANISAATIO (vastuutaho alleviivattu)	TOTEUTUSAIKATAULU
TYÖN MURROS JA OSAAMINEN			
Ennakointi	Osaamistarpeiden ennakointi: Kysely, innovointi ja yhteinen alusta osaamistarpeelle. Tulossa webinaari yritysten kysymyksille osaaamistarpeista. Verkosto on olemassa, Kpedu koollekutsujana. Kohderyhmän löytäminen kehitettävälle sivustolle, ensisijaisesti työelämässä olevia henkilöitä. Varmistettava, onko TE-toimistolla ratkaisua?	<u>Kpedu</u> , Centria, TE, Yliopistokeskus, kesäyliopisto, Kaustisen evankelinen opisto, ELY ja KOSEK	31.12.2020
	Yhteistyö osaamistarpeiden tunnistamisessa: Maakunnassa tehtävien pitkän aikavälin osaamisen- ja koulutustarpeen ennakkoinnin toimenpiteiden koonti ja koordinointi, jotta ei synny päällekkäistä tekemistä ja tarjolla on ajantasaista tietoa siitä missä mennään. Team Finland -verkostoa hyödynnettävä.	<u>Keski-Pohjanmaan liitto</u> ja TE-toimisto	Jatkuvaa
	Yhteistyö osaamistarpeiden tunnistamisessa: Lyhyen aikavälin ja kansainvälisen osaamistarpeen osaamiskartoitus yrityksille sekä työpajoja.	<u>Pohjanmaan ELY</u> , MDI, Kosek	31.12.2020
	Ennakkoinnin kehittäminen: Oppia aiemmista rakenteista ja ryhmistä, sote-alan ennakointiryhmä ym.	<u>Keski-Pohjanmaan liitto</u> ja yhteistyökumppanit	31.12.2020
	KASE Kasvuohjelma -hankkeessa kysellään yrittäjiltä ja asukkailta, millaista osaamista pidetään tärkeänä seudun tulevan menestymisen kannalta.	Kaustisen seutukunta	9.10.2020 kysely tehty 31.1.2021 tarkentava kysely
	Koulutustarvekysely jäsenkunnille	<u>Kesäyliopisto</u>	30.9.2020 kysely tehty
	Jatkuvan oppimisen mahdollistaminen	Avoimen amk-tarjonnan lisääminen. Moduulioiskelun mahdollisuus.	Centria
	Jatkuva haku oppilaitoksessa käynnissä.	<u>Kpedu</u> , Centria, Kaustisen evankelinen opisto, Kesäyliopisto	Jatkuvaa
	Matkailualan perustutkintokoulutuksen saaminen Keski-Pohjanmaalle.	<u>Kpedu</u>	30.6.2021
	Alueellinen sähköasentajakoulutus koko maakuntaan tuulivoimapuiston tarpeisiin. (aikuis-koulutus/monimuotokoulutus)	<u>Kpedu</u> , Lestijärvi, Reisjärvi, Kinnula, Toholampi, Halsua	
	Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus Kokkolassa	Yliopistokeskus Chydenius	Aloitus syksyllä 2021
	Erityisopettajan opinnot luokanopettajille	Yliopistokeskus Chydenius	Aloitus keväällä 2021

	MECCO-hanke. Luodaan yliopisto-yritysyhteistyön toimintamalli. Opiskelijoiden ja yliopistotoimijoiden osaamis- ja kokemuspääoma saadaan elinkeinoelämän käyttöön.	Yliopistokeskus Chydenius	31.5.2023
	OK työmarkkinoilla -hanke. Parannetaan työllistävyyttä ja osaavan työvoiman saataavuutta: kehitetään koulutusprosessi, joka alkaa osaamiskartoituksella ja tähtää työllistymiseen. Jatkossa työnhakijat, työpaikat, koulutuksen tarjoajat ja työnvälitys luovat keskenään osaavan kontaktiverkoston, oikeat kanavat ja oikeat keinot osaamisen ja työn kohtaamiseksi.	Vaasan yliopisto, Kokkolan ja Seinäjoen/Ilmajoen kuntakokeilut, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Seinäjoen yliopistokeskus	30.10.2022
Yritysten osaamisen ja innovaatioprosessien tukeminen ja tuottavuuden lisääminen	Erityisesti digitaalisuushankkeissa kehitettyjen sovellusten, IPR:ien ja osaamisen saattaminen yrityksiin.	Kosek, Keski-Pohjanmaan liitto, koulutusorganisaatiot, Kase	Jatkuva prosessi
	Käynnistetty rekry- ja muuntokoulutuksia	Centria, ym.	Käynnissä
	KIP Academy luo KIP:n alueen yritysten ja koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden välille kumppanuusverkoston ja tarjoaa mm. koulutus- ja rekrytointipalveluita, opinnäytetyöpankin, työharjoittelupaikkapankin, validointia (osaamisen todentamista), teollisuuden pätevyyskoulutuksia ja alueperehdytyksiä.	KIP Service	Suunnittelu käynnissä, yksi verkkokurssi valmiina
	KIPin alueella uusi valtakunnallinen palvelu. Tehdään malli yksilön osaamisen todentamisesta, joka tukee validointia osaamisen todentamiseksi ja joka on lähtökohtana yksilökohtaiselle koulutussuunnittelulle. Osaamisen todentamisella mm. monipuolistetaan koulutustarjontaa, lisätään koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän tarpeisiin, vahvistetaan kannusteita osallistua tarkoituksenmukaiseen koulutukseen sekä kehitetään räätälöityjä koulutuksia.	FCV – Finnish Competence Validation Oy	Käynnistyy 31.12.2020 mennessä
	KpeduJobi-verkkoalusta opintojen aikaista työllistymistä varten (KpeduRekry-hanke). Opiskelijat kirjaavat osaamisensa alustalle, sieltä työnantajat voivat hakea sopivaa työvoimaa.	Kpedu	31.12.2020 opiskelijoiden osaamiskirjaukset alustalla. Syksyllä 2020 perehdytys työnantajille.
	Yritysten henkilöstölle ja yksittäisille opiskelijoille tutkintojen osat: on mahdollista suorittaa vain osa tutkinnosta.	Kpedu, KEK	Käynnissä
Oppimisympäristöjen kehittäminen	Opinnollistaminen ja osaamisen tunnistaminen juurrutetaan osaksi palveluita eli tekeminen vastaa ammatillisen koulutuksen ammattitaitovaatimuksia. Kuntouttavalle työtoiminnalle saadaan uusi sisältö.	Kokkotyö-säätiö	31.12.2021
	Summer workshop on tiimioppimis- ja projektioppimismalli, jossa mahdollisuus tutustua työelämään ja luoda verkostoja. Toimeksiannot työelämältä ja tki-puolelta. Mahdollisuus kesätöihin ja harjoitteluun.	Centria	Jatkuu keväällä 2021
Yhteistyö koulutuksessa	Tiivistetty yhteistyötä muiden korkeakoulujen kanssa: Kuinka erikoistutaan, etteivät kaikki korkeakoulut tarjoa samoja koulutuksia.	Centria	Jatkuva
	Toisen asten yhteistyö: Väyläopintoja mahdollistettu	Kpedu, Centria, Kaustisen evankelinen opisto, Kesäyliopisto	Käynnissä

YHTEISTYÖN TIIVISTÄMINEN			
Maakunnallinen foorumi	Maakunnallinen Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle -neuvottelukunta.	Keski-Pohjanmaan liitto	perustettu 5.3.2020 Tapaamiset 2-3 krt/vuosi
Yhteistyön tiivistäminen	Minespro-hanke; yritysten sekä kehittämis- ja koulutusorganisaatioiden yhteistyön tiivistäminen prosessi- ja kemianteekniikan koulutuksen kehittämiseksi. Tavoite on saada koulutus vastaamaan myös kaivos- ja akkuklusterin sekä sen liitännäisten alojen kasvavia tulevaisuuden tarpeita. Alan tunnettuuden lisääminen työvoiman saatavuuden varmistamiseksi.	Kpedu, Centria	1.9.2020- 31.8.2023
KANSAINVÄLISYYS			
Kielitaito	Suomen ja ruotsin kielen opintojen lisääminen ja kielen osaamisen vahvistaminen: Suomenkieliset harjoittelut ja kielen käyttäminen opinnoissa. Harjoittelussa kieltenopettaja käytössä.	Soite	Käynnissä
Työpaikkojen valmiudet ulkomaisen työvoiman palkkaamiseen	Alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden työllisyyden verkosto. Verkosto laajennetaan myös Keski-Pohjanmaalle.	Talent Coastline ekosysteemi, EURES-verkosto, maaseudun toimijat ym.	Käynnissä
Rekrytointi	Yhteistyö kansainvälisen työvoiman rekrytoinnissa. Myös puoliso työpaikat.	Pohjanmaan ELY, alueen toimijat	Jatkuvaa
	Talent coastline employment –hanke; ulkomaisen työvoiman alueella eläminen, työskentely ja apu kotoutumiseen. Kokkolan kaupungin osuus on mahanmuuton palveluverkoston reititys asiakastarpeen mukaiseksi kokonaisuudeksi.	Vaasan kaupunki, Kokkolan kaupunki, Vaasan yliopisto, Vamia, Yrkesakademien	Hanke päättyy 30.4.2022
	Yritysten kv-työvoiman rekrytointiosaamisen lisääminen: Autetaan lupa-asioissa yrityksiä.	Pohjanmaan ELY/TE-toimisto	Jatkuvaa
Edunvalvonta ja vaikuttaminen kv-työvoiman palkkaamiseen liittyvän byrokratian vähentämiseksi	Ulkomaisen työvoiman lupaprosessien helpottaminen - osallistutaan kansalliseen valmisteluun	Pohjanmaan ELY ja Keski-Pohjanmaan liitto	Elokuu 2020 kannanotto ministereille
Tutkimusosaaminen kv-verkostoissa	Tutkimustyössä pyritään kansainvälisyyteen. Merkittävää on myös kv-jatko-opiskelijoiden panos alueen osaamisen nostamisessa.	Yliopistokeskus Chydenius	Jatkuvaa
VETOVOIMA			
Opiskelu vetovoimatekijänä	Nuoret opiskelemaan maakuntaan. Lukion käynnistäminen Vetelissä, yhteistyö Centrian kanssa kauppatieteiden opiskelun osalta, kurssien suorittamismahdollisuus, opintoväylä ammattikorkeakouluun.	Vetelin kunta, Centria AMK	Käynnissä ja jatkuvaa
	HENKI-hanke. Maakunnan vetovoimatekijöiden analyysin ja maakunnan identiteettitutkimuksen toteuttaminen. Kyselytutkimus 01.08.2021–31.12.2023	Yliopistokeskus Chydenius	RFF-rahoitushakemus keväällä 2021
	Lukioihin kursseja amkista ja yliopistokeskuksesta esim. sote-alalla. Erikoislukioiden huomiointi, sillä opiskelijoita tulee yleensä myös maakunnan ulkopuolelta.	koulutustoimijat, lukiot, amk, yliopistokeskus	jatkuvaa
	Alueen vetovoiman lisääminen opiskelupaikkakuntana. Konkreettinen malli opiskelijarekrytointiin alueen ulkopuolelta.	Centria	31.7.2021

OSAAVAA TYÖVOIMAA KESKI-POHJANMAALLE -TOIMENPIDEOHJELMA

6.11.2020

Koronapandemian haasteiden aiheuttamat toimenpidetarpeet

TAULUKKO 2: KORONAN AIHEUTTAMAT TOIMENPITEET	SUORITUSTAPA	TOTEUTTAJAORGANISAATIO	TOTEUTUSAIKATAULU
TYÖN MURROS JA OSAAMINEN			
Koronan vaikutusten selvittäminen	Keski-Pohjanmaan liiton selvitystyö ja tiedon kokoaminen toimenpiteiden pohjaksi.	Keski-Pohjanmaan liitto ja yhteistyökumppanit	31.12.2020 Koronatyöryhmän koordinointi käynnissä syksyllä 2020.
	Korona-Exit-KP -hanke luo selviytymispolun pois koronakriisistä.	Keski-Pohjanmaan liitto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius	31.12.2020
Työvoiman tarve	Korona on nostanut osaavan työvoiman tarpeen esiin mm. koneyrityksissä. Mistä sijaiset sairastumisissa? Ratkaisuna tavataan kaikki metsäkoneyrittäjät ja selvitetään mikä on tarve työvoiman osalta (Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueella).	Suomen metsäkeskus	Yhteenveto 31.12.2020
Lomautettujen työllistäminen	Kilpailutettavien koulutusten markkinointi	Pohjanmaan TE-toimisto yhdessä alueen toimijoiden kanssa	Kriisin aikana.
	Palvelualan digiboost: Lomautetuille koulutus digi- ja osaamistason nostajaksi.	Kpedu	touko-kesäkuu 2020
Uuden osaamisen lisääminen	Koulutuksia esim. verkkokaupan käyttöön ja tekemiseen (täsmäkoulutukset ja rekrykoulutukset).	Pohjanmaan TE-toimisto ja koulutusorganisaatiot	Käynnissä, erityisesti nyt lomautusten aikana.
	Avoimet amk-verkkokoulutukset ilmaisia Maksuton seminaarisarja ”Työkaluja koronasta selviytymiseen”	Centria Yliopistokeskus Chydenius	käynnissä 17.6.-31.12.2020
Maaseudun kausityöt	Luonnonvara-alan kesätyöpaikat opiskeiljoille	Kpedu, Talent Coastline	15.6.2020
Yrityksille YT-koulutus	Yrityksille webinaari YT-tilanteen hoitamiseen.	Kpedu	30.4.2020
YHTEISTYÖN TIIVISTÄMINEN			
Korona-tukihakemusten neuvonta	Annetaan maksutta neuvontaa yrityksille koronatukien hakemusten täyttämiseen.	Centria, Kosek	Käynnissä
	ELYn yritysneuvontapaketti alennuksessa	Business Finland	23.9.2020
KANSAINVÄLISYYS			
Kausityövoiman saaminen	Mm. ulkomaalaisten opiskelijoiden kesätyöpaikkojen hankkiminen.	Pohjanmaan ELY, Centrian ym.	Käynnissä
	Yhdistetään työpaikka ja työnhakija keräämällä tietoja töitäsuomesta.fi -sivustolle. Tätä olemassaolevaa työkalua voitaisiin hyödyntää tehokkammin.	MTK ylläpitää ja kehittää töitäsuomesta.fi-portaalia. Tiedottamisessa apua muilta.	Jatkuva